

Hezreti türkmenlere pygambermi?

Zülkarneýin iberilen

Category: Kitapcy, Taryhy makalalar

написано kitapcy | 22 январа, 2025

Hezreti Zülkarneýin türkmenlere iberilen pygambermi? HEZRETI
ZÜLKARNEÝIN TÜRKMENLERE IBERILEN PYGAMBERMI?

Söýgüli Pygamberimiz Hezreti Muhammet (s.a.w) «Iň soňky pygamber» bolup, ol bütin älem-jahana rahmet üçin iberildi. Älem-jahan Onuň hormat-sylagyna ýaradyldy. Ähli adamzat, yns-jyns we pygamberler onuň şepagatyna garaşlydyr. Ol külli älemiň pygamberidir. Başga pygamberler belli bir halka ugradylan pygamberlerdir. Allatagala Kurany-Kerimde: «Kasam bolsun, biz Hudaýa gulluk ediň diýip her ymmata bir pygamber ugratdyk...» (Nahl süresi, 36) diýýär. Başga bir aýatda bolsa «Rebbiň özlerine aýatlarymyzy okan bir pygamberi ýurtlarynyň jümmüşine ugratmasa, ol ýurt heniz heläk ederlik derejä ýeten däldir» (Nahl süresi, 59) diýýär.

Her halka hökmany suratda bir pygamber ugradylandygyna diňe şu iki aýatdan hem düşünse bolýar. Käbir taryhçylar Ybraýym pygamberiň kakasynyň lakamynyň «Azerdigini» we Türükden gelip çykan Türkdigini, onuň Kantura atly asly türki kowumdan bolan aýalynyňam bolandygyny aýdýarlar. Hezreti Muhammet Resulallanyň (s.a.w): «Kantura ogullaryna degmäň. Mürüwwet, nygmat we soltanlyk şolaryňky bolar» diýen bir hadysy bar. Hezreti Ybraýymly çaklamalar şejeresi Ysmaýyl pygamberden gaýdýan Muhammet pygamberiňem (s.a.w) gelip çykyşynda türki gatanjyň bolandygy baradaky dürli pikirleriň orta atylmagyna sebäp döredýär. Arap çeşmelerinde Pygamberimiz (s.a.w) we Onuň Ehli-Beýti (maşgalasy) üçin ulanylýan «Arab-y Müstagrîbe» sözünüň «geňsi arap», «kese ýerli arap», «soň araplaşan» ýaly manylary bar.

Müsüriň hökümdary Mukawkys bir gezek Pygamberimize dört sany

gyrnak sowgat ugradypdyr. Hezreti Muhammet olaryň içinde Merýem atly türkmen gyzyna öýlenýär we Merýemden Ybraýym atly ogul perzendi dünýä inýär.

Türk taryhçysy Muharrem Kylyç «Türk(men)leriň gizlenen taryhy» atly kitabynda Muhammet pygamberiň (s.a.w) aslynyň gönüden-göni türki kowumdandygyny öňe sürýär.

Başga bir türk taryhçysy Ysmaýyl Hami Danyşment bolsa «Türklük meseleleri» atly kitabynda Gurhanda agzalýan Zülkarneýiniň aslynda Oguz han Türkmendigini, hiç bir şek-şübhä ýer goýmazdan subut edýär.

Ulamalaryň içinde hem pygamberdigine ynanylýan Zülkarneýiniň Oguz han bolup biljekdigine ynanyanlar az däl.

Wanly Mämmet Ependi bir eserinde Gurhanyň «Kehf» süresinde rowaýat edilýän Zülkarneýiniň Oguz handygyna yşarat edýär. Ady agzalan süräniň 55-nji aýatyndan 92-nji aýatyna çenli Zülkarneýiniň kyssasy beýan edilýär: «Ol hem günbatara ulaşmak üçin ýola düşdi. Günüň batýan ýerine (okeanyň kenarlaryna) baranda, ol göýä Güni hüýt gara batganyň içine batýan ýaly gördi. Zülkarneýin soňra (gündogara tarap) ýola düşdi. Günüň dogýan ýerine (Uzak Gündogara) gelende, Güni heniz görülmedik bir kowumyň üstünde dogup durka gördi, biz Günden goranar ýaly olaryň üstüne hiç hili galkan goýmandyk. Ol soňra ýene (Günortadan demirgazyga tarap üçünji) ýola rowana boldy» diýip, aýry-aýry üç uly ýöriş suratlandyrylýar.

Oguz hanyň 126 ýyllap dowam eden hökmürowanlygy döwründe Turana we Hindistana, Yraga, Eýrana, Siriýa we Müsüre çenli ýöriş edendigi mälimdir. Bular ýaly meñzeşlik tötänlik bolup bilmez.

Wanly Mämmet Ependi Oguz han Türkmeniň guran häkimiýeti, eden ýörişleri bilen Zülkarneýiniň ýörişleriniň arasyndaky bire-bir meñzeşliklere ünsi çekýär. Hut şonuň üçinem Oguz han ady bilen giňden tanalýan türkmen pygamberiniň Zülkarneýin bilen bir adamdygy hakyndaky ylmy pikir taryhçy alymlaryň arasynda barha rowaç gazanýar.

Bilge Kaganyň ýazgylarynda şeýle setirler bar:

«Gündogarda Günüň dogýan ýerine, günortada Günüň ortasyna, günbatarda Günüň batýan ýerine, demirgazykda gijäň ýarysyna

(polýar gijeleri -H.T.) çenli ýurtlarda ýaşaýan ähli halklar maňa garaşlydyr».

Bilge Kaganyň ýazgylary bilen Gurhanyň aýatlarynyň arasyndaky hem paralelligi görmezlik mümkin däl. Türk ylahyýetçusi Elmalynyň tefsirine görä: Zülkarneýin dünýäniň iň gündogaryna tarap gidýär we ol ýerde türki taýpalara duşýar. Türki taýpalar Zülkarneýinden äjit-mäjitleriň çapawulçylyklaryndan goranar ýaly diwar galdyryp bermegini haýyş edýärler. Zülkarneýin demirden we gursundan diwar galdyryp türki taýpalary äjit-mäjitlerden goramagy başarypdyr. Mahmyt Kaşgarly «Diwany lugat et-türkünde» Zülkarneýin uýgur illerine gelende uýgur hökümdarynyň oňa 4.000 adam ugradandygyny aýdýar. Bu bolsa Zülkarneýiniň türki taýpalar bilen gönüden-göni garyndaşlyk baglanyşygynyň barlygyny görkezýär. Bu ýagdaý Zülkarneýiniň Oguz han bolup çykma ähtimallygyny hem güýçlendirýär.

Osmanly türkmen soltany Kanuny Süleýman döwrüniň döwlet gullukçysy Rüstem Paşanyň «Beýik Osmanlynyň taryhy» («Tewarih-i Ali Osman») atly eseriniň ikinji sahypasynda şeýle setirler bar:

«Etraklaryň[1] arasynda şeýle gürrüň bar: Haktagalanyň Kurany-Keriminde «Külna Ýa Zülkarneýin» diýip zikredilýän, megerem, bu Oguz han diýrler».

Neşriniň «Jahannama» («Kitab-y Jihannuma») eseriniň birinji jildinde Oguz han Türkmeniň Şarka we Garba (Gündogara we Günbatara -H.T.) agalyk edenliginden söz açylýar we soňra şeýle diýilýär:

“Etrak şöyle zu'm iderlerdi ki Hak Sübbhanehu ve Teâlâ Kelam-ı Kadiminde zikr ittüğü İskender-i Zülkarneyn meğer bu ola dirlerdi.”

(Terjimesi: «Etraklaryň aýtmagyna görä Haktagalanyň zikreden Isgender Zülkarneýuni megerem, bolsa bolsa (Oguz han) bolmaly».

Belli türkolog Leon Jahun «Aziýanyň taryhy» atly kitabynda Oguz han Türkmen barada şeýle diýýär:

«Ol bütin dünýäni eýeledi, 116 ýyl ýaşady we häkimiýetiň nyşany bolan altyn ýaýy bilen üç okuny ölmezinden öň ogullaryna paýlap berdi».

Saparmyrat Türkmenbaşynyň «Ruhnamasynda» hem Töwratda ady geçýän Torg atly pygamberiň Oguz handygy öňe sürülýär.

Wanly Mehmet Ependiniň aýtmagyna görä Oguz han Türkmen Hezreti Ybraýym pygamberiň dinini wagyz edipdir. Ýagny, yslam dini döremezden 3700 ýyl öň, biziň günlerimizden bolsa 5200 ýyl öň türkmenler hanif (ýekehudaýlylyk) dinine uýup, hakyky mömin-musulmanyň ýolundan gyşarnyksyz ýöräpdirler.

Türk alymy Haluk Tarjan «Prototürk siwilizasiýasy» atly kitabynda türkmenleriň gadymy ata-babalarynyň özlerine «rabbany türk» diýendiklerini ýazýar. Diýmek, türkmenler ýer ýüzünde ilkinji bolup ýeke-täk Taňra we Taňrynyň barlygyna ynanan halklaryň biri bolupdyr.

[1] Etrak – Osmanly aristokratiýasy käbir ýerlerde özlerini ulumsy tutup, Anadoly türkmenlerini, ýagny Kiçi Aziýanyň garamaýak ilatyny «etraky-bidrak» (akmak türkmenler) diýip atlandyrypdyrlar. «Etrak» sözüniň manysy şondan gelýär. («Etrak» sözüne goşmaça maglumat üçin: Magtymguly ad. Halkara baýragyň eýesi Faruk Sümeriň «Oguzlar-türkmenler» kitabyňyň sözbaşysyna seret).

Internet maglumatlary esasynda taýýarlan: Has TÜRKMEN. Taryhy makalalar